

Datum: 2025-12-12

PM Kulturmiljövärden inom utredningsområde

Säbyholm, Landskrona stad

Detta PM utgår från de två utredningar som Kulturen tidigare tagit fram vad gäller bebyggelsen och parken i Säbyholm.

- Säbyholm, förslag på skydds- och varsamhetsbestämmelser för fem byggnader. Kulturen, Lena Hector 2022.
- Säbyholms park, Kulturhistorisk inventering och analys. Kulturen, Aja Guldåker 2022.

Inom Säbyholm finns betydande kulturhistoriska värden kopplat till olika historiska skeden som är både av lokalt, regionalt och nationellt intresse. I park- och bebyggelsemiljön är olika tidsskikt sammanvävda och fortfarande tydligt avläsbara. Byggnader, parkstrukturer och spår av trädgårdsanläggningar inom utredningsområdet har alla kopplingar till Säbyholms gård, Säbyholms sockerbruk samt till Hilleshög, senare DLF Beet Seed AB. De är alla på ett eller annat sätt en del av berättelsen kring sockerindustrin i Landskrona. Byggnader och äldre strukturer som gränsmarkeringar, gångstråk och köksträdgårdar är värdefulla utgångspunkter i utvecklingen av Säbyholm.

Säby Ladugård var under den danska tiden kungsladugård under Landskrona slott. Byggnaderna brändes av danskarna och gårdens huvudbyggnad, Långholmen, byggdes i början av 1700-talet. Efter att gården sålts till privat ägo 1790 uppfördes nuvarande huvudbyggnad i empirearkitektur 1825. Den nye ägaren Cederström var med och introducerade sockerbetstillverkningen i Sverige och lade därmed grunden för den industriella sockerindustrin. År 1853 bildades Skånska Sockerfabriksaktiebolaget, bolaget köpte Säbyholms gård och startade en mönsteranläggning inriktad på odling av sockerbetor.

Anläggningen blev den första renodlade betsockerfabriken av storformat som byggdes i Sverige. Säbyholm blev en prototyp för de flesta efterföljande betsockerfabriker.

Kontorsbyggnaderna anlades en bit från själva fabriken och inom den parkanläggning som ligger norr om bruksområdet. Sockerbrukens huvudkontor och tjänstebostäder var ofta påkostade och skulle avspejla företagets framgång och styrka. På Säbyholm fanns tjänstebostäder för disponenten, maskinmästare, verkmästare, betinspektör och kamrer. Tjänstemannabostäder var en förmån men det förväntades också att tjänstemännen skulle bo inom området. Disponenttjänster var till exempel fram till 1960-talet förenade med bosättningskrav i brukets disponentvilla.

Kulturhistoriska värden inom utredningsområdet Säbyholm

- Siktlinjer och gränsmarkeringar som är en rest av 1700-talets parkanläggning.
- Trädgårdspaviljongen har kvar sin ursprungliga karaktär även om den genomgått en del om- och tillbyggnader. Paviljongen är den enda kvarvarande byggnaden som direkt kan kopplas till parkmiljön på Säbyholm. Trädgårdspaviljongen visar på den högre ståndsmiljö och hierarki som var en del av den sociala ordningen på Säbyholm. Men den speglar också ett liv för fritid och rekreation. Landskapsparken, med slingrande gångsystem och mötesplatser.

- Gränsvallarna tillhörande 1880-talets parkanläggning
- Slottet, ritat av Henrik Sjöström, är välbevarat i sin helhet. Slottets placering i parkmiljö och den påkostade arkitekturen visar på sockerbrukets inbördes hierarki och på företagets betydelse och vilja att manifesteras sin framgång. Tillhörande gångar och grönytor är relativt välbevarat även om gångarna till viss del knappt är synliga och buskage delvis tagit över i väster och i norr
- Tjänstemannabostaden, ritad av Landskronas första stadsarkitekt Fredrik Sundbärg, har en påkostad arkitektur som visar på hierarkin mellan arbetare och tjänstemän. Kring byggnaden finns vissa gångstråk fortfarande bevarade och andra har vuxit igen. De kan vara både sent 1800-tal eller från första hälften av 1900-talet. Ytorna användes troligen av personer anställda av sockerbolaget och de anmodades att bo på området. Bostäderna är rivna men lämningarna efter trädgårdarna representerar en viktig del av Säbyholms bolagstid.
- Kontorsbyggnad, 1981, är välbevarad i sin helhet och har inte genomgått några förändringar. Byggnaden är uppförd i robusta material och har en tidstypisk karaktär samtidigt som den är väl inpassad i parkmiljön vad gäller skala och materialval mellan de båda äldre byggnaderna "Slottet" och "Tjänstemannabostaden" i rött tegel.
- Personal matsalen har kvar sin ursprungliga karaktär och de tillbyggnader som tillkommit är väl anpassade till de ursprungliga volymerna. Byggnaden uppfördes som kampanjehem till sockerbruksarbetarna och är den kvarvarande byggnaden inom fastigheten som ligger inom det gamla fabriksområdet.